

MUSEU
MUNICIPAL
D CERÀMICA

Oficina Turisme
Paterna

ES

**Cuevas del Palacio y la Torre.
Cuevas del Batán**

VA

**Coves del Palau i la Torre.
Coves del Batà**

EN

**Caves of the Palace and the Tower.
Caves of Batán**

Cuevas del Palacio y la Torre. Cuevas del Batán

Otra denominación. Las Cuevas
Año de edificación. Finales s. XVIII y s. XIX

Tipología. Hábitat en cueva

Uso primitivo. Residencial-vivienda

Uso actual. Vivienda expositivo

Estilo. Cueva

Ubicación. Parque y explanada de la Torre – Av. Pérez Galdós

Declarado BIC. No, BRL (Catálogo de Bienes y Espacios Protegidos de Paterna)

Texto. Ernesto Manzanedo Llorente. Arqueólogo municipal. Director del Museo Municipal de Cerámica de Paterna

Fotografías. Ayuntamiento de Paterna.

Las cuevas y sus chimeneas o respiraderos forman un paisaje de gran interés patrimonial. Algunas de ellas siguen habitadas en la actualidad y otras sirven de espacio expositivo local

Tanto las cuevas situadas en el entorno de la Torre, como las que se localizan a lo largo del antiguo camino del batán (también algunas diseminadas por otros puntos de la población), durante mucho tiempo concentraron gran densidad de población. Ambas, a pesar de haber visto parcialmente reducida su amplitud original, siguen ocupando un área bastante extensa en torno a la Torre y al Ayuntamiento y en dirección sudoeste.

Forman, junto con los Bien de Interés Cultural (BIC) de la Torre y el Palacio, un paisaje de gran interés patrimonial con los respiraderos y chimeneas blancas sobre el promontorio o colina donde se han excavado. Además, las primeras, parte de las cuales siguen estando habitadas, configuran, junto con otros elementos, un lugar de esparcimiento de los habitantes de Paterna.

Las condiciones históricas en que surgen están asociadas a tres factores principales, que son: aumento demográfico, un incremento de las rentas señoriales y un deterioro de las condiciones de los

asalariados y jornaleros, lo cual hace que la mayoría de la población no pudiera acceder a la propiedad de una vivienda y optara por excavar su vivienda en la roca calcárea y arcillosa de escasa dureza de Paterna.

Los parámetros constructivos siguen dos de las tipologías de cuevas. La primera de ellas son las “coves afrontades o frontejades”, que presentan una fachada exterior con una puerta y una ventana como si se tratara de casas urbanas, con enlucido de mortero o sólo encaladas, pero con un desarrollo interior excavado aprovechando un rebaje natural. La planta sigue el modelo de casa tradicional de una o dos manos, con un patio al fondo de ventilación. Al exterior son característicos sus pozos de ventilación y las chimeneas. La unión de ocho de ellas en la calle Pérez Galdós, ha configurado el “Espacio Cultural Coves del Batà”.

La segunda tipología sigue el modelo conocido como “cova enclotada”, articulada en torno a una plazoleta comunal para unas pocas cuevas, con acceso en rampa y sin fachada a la calle.

Las dos morfologías de cueva crean unas condiciones de habitabilidad especiales con una temperatura interior agradable, templada en invierno y fresca en verano. Muchas de ellas fueron ampliándose desde una extensión reducida a medida que las necesidades familiares así lo demandaban, llegándose a configurar espacios con diversas habitaciones y estancias de dimensiones considerables.

La conservación de las cuevas exige una dedicación constante que va desde lograr una buena ventilación, ya que la humedad de una cueva cerrada disgrega los muros y provoca derrumbes, pasando por el blanqueamiento con cal una o dos veces al año. Estos bienes se encuentran integrados, a su vez, dentro del BRL del Núcleo Histórico Tradicional.

En Paterna se localizan dos tipologías de cueva: les coves frontejades, con puerta y vivienda y les coves enclotades, con plaza comunal y sin fachada a la calle

Coves del Palau i la Torre. Coves del Batà

Una altra denominació. Les Coves
Any d'edificació. Finals s. XVIII i s. XIX
Tipologia. Hàbitat en cova
Ús primitiu. Residencial-vivenda
Ús actual. Vivenda-expositiu
Estil. Cova
Ubicació. Parc i esplanada de la Torre – Av. Pérez Galdós
Declarat BIC. No, BRL (Catàleg de Béns i Espais Protegits de Paterna)

Text. Ernesto Manzanedo Llorente.
Arqueòleg municipal. Director del Museu Municipal de Ceràmica de Paterna
Fotografies. Ajuntament de Paterna

Les coves i les seues ximeneres o respiradors formen un paisatge de gran interès patrimonial. Algunes d'elles segueixen habitades en l'actualitat i altres serveixen d'espai expositiu local

Tant les coves situades en l'entorn de la Torre, com les que es localitzen al llarg de l'antic camí del Batà (també algunes disseminades per altres punts de la població), durant molt de temps van concentrar gran densitat de població. Ambdues, a pesar d'haver vist parcialment reduïda la seua amplitud original, continuen ocupant una àrea prou extensa entorn de la Torre i a l'Ajuntament i en direcció sud-oest.

Formen, junt amb els Bé d'Interés Cultural (BIC) de la Torre i el Palau, un paisatge de gran interès patrimonial amb els respiradors i ximeneres blanques sobre el promontori o tossal on s'han excavat. A més, les primeres, part de les quals continuen estant habitades, configuren, junt amb altres elements, un lloc d'esplai dels habitants de Paterna.

Les condicions històriques en què sorgeixen estan associades a tres factors principals, que són: augment demogràfic, un increment de les rendes senyorials i un deteriorament de les condicions

dels assalariats i jornalers, la qual cosa fa que la majoria de la població no poguera accedir a la propietat d'una vivenda i optara per excavar la seua vivenda en la roca calcària i argilosa d'escassa duresa de Paterna.

Els paràmetres constructius segueixen dos de les tipologies de coves. La primera d'elles són les “coves afrontades o frontejades”, que presenten una fatxada exterior amb una porta i una finestra com si es tractara de cases urbanes, amb lluit de morter o només emblanquinades, però amb un desenrotllament interior excavat aprofitant un rebaix natural. La planta segueix el model de casa tradicional d'una o dos mans, amb un pati al fons de ventilació. A l'exterior són característics els seus pous de ventilació i les ximeneres. La unió de huit d'elles en el carrer Pérez Galdós, ha configurat “l'Espai Cultural Coves del Batà”.

La segona tipologia segueix el model conegut com “cova enclotada”, articulada entorn d'una placeta comunal per a unes poques coves, amb accés en rampa i sense fatxada al carrer.

Les dos morfologies de cova creen unes condicions d'habitabilitat especials amb una temperatura interior agradable, temperada a l'hivern i fresca a l'estiu. Moltes d'elles van anar ampliant-se des d'una extensió reduïda a mesura que les necessitats familiars així ho demanaven, arribant-se a configurar espais amb diverses habitacions i estades de dimensions considerables.

La conservació de les coves exigeix una dedicació constant que va des d'aconseguir una bona ventilació, ja que la humitat d'una cova tancada disgrega els murs i provoca afonaments, passant per l'emblanquinament amb calç una o dos vegades a l'any. Estos béns es troben integrats, al seu torn, dins del BRL del Nucli Històric Tradicional.

A Paterna es localitzen dos tipologies de cova: les coves frontejades, amb porta i vivenda i les coves enclotades, amb plaça comunal i sense fatxada al carrer.

Caves of the Palace and the Tower. Caves of Batán

Alternative name. The Caves
Year of construction. Late XVIII and XIX century
Typology. Cave habitat
Original use. Residential - dwelling
Current Use. Dwelling-exhibition
Style. Cave
Location. Park and esplanade of the Tower - Pérez Galdós Av.
Declared as BIC (Spanish Heritage of Cultural Interest). No, BRL (Paterna's heritage of local relevance catalogue)

Text. Ernesto Manzanedo Llorente. Municipal archaeologist. Director of the Municipal Museum of Ceramics (Paterna)

Pictures. City Council of Paterna

The caves and their chimneys or vents form a landscape of great historical interest. Some of them are still inhabited today and serve other local exhibition space

The caves in the vicinity of the tower, as well as those located along the old Batán road (together with a few others scattered in other parts of the town), housed a large amount of the population for many years. Both areas, despite having had their original amplitude partially reduced, continue to occupy a fairly large area near the Tower and the Town Hall and in the southwest direction.

Together with the BIC elements (Spanish Heritage of Cultural Interest) (Tower and Palace) they form a landscape of great historical interest with white chimneys and vents on the promontory or hill where excavation has taken place. Furthermore, some of the caves around the tower are still inhabited, and together with other elements, they form a recreational area for the Paterna locals.

There are three main factors among the historical conditions that led to the cave dwellings: the growth of the population, an increase in the seigniorial rents and deteriorating conditions of employees and

labourers. These factors meant that most of the population could not access owning a home and so they chose to excavate their own homes in the calcareous, argillaceous and not very hard rock found in Paterna.

There are two types of construction parameters: “coves afrontades or frontejades” (written in the Valencian language), which means caves showing an external facade with a door and a window as if they were townhouses, with a mortar plaster or just whitewashed, but with the interior being developed by following the natural recesses that were excavated. The layout follows the model of a traditional house with one or two rooms and a courtyard at the back for ventilation. The characteristic ventilation shafts and chimneys are seen outside. The union of eight cave dwellings in the Pérez Galdós Street forms a cultural area known as the Caves of Batà (Espacio Cultural Coves del Batà).

The second type is known as an “enclotada cova” (written in the Valencia language), is one of just a few caves which are joined around a communal square or courtyard, with ramp access and no facade to the street.

The two cave morphologies create special habitable conditions which provide a comfortable warm indoor temperature in winter, and are cool in summer. Many have been continually expanded from the original small extension, to suit the size of the family, and have attained dimensions of considerable size including various rooms and living spaces.

The conservation of the caves requires constant dedication which includes good ventilation, as the moisture in a closed cave disintegrates the walls and can weaken the structure causing it to cave-in, and whitewashing with lime, once or twice a year. These properties are integrated within Paterna’s Heritage of Local Relevance of the Traditional Historic Centre.

In Paterna there exist two types of cave: “coves frontejades” with a door and window in the facade; and “coves enclotades” with a communal square and no facade onto the street